

Marko Babić

SITNICE NA KOJE BI TREBALO PRIPAZITI

Misno je slavlje „središte svega kršćanskog života” (Opća uredba misala br. 1), osobito liturgije koja je „vrhunac djelatnosti Crkve i izvor iz koga ključa sva njezina snaga” (SC 10). Zbog toga misno slavlje zaslužuje posebnu pažnju predvodnika bogoslužja i svih kršćana. Življe zanimanje i briga oko misnog slavlja mogla bi uroditi dubljim poniranjem u otajstvo koje misa izražava, djelatnijim sudjelovanjem u proslavi toga otajstva i skladnijim odvijanjem u određenim zajednicama.

Važnost i dostojanstvo euharistijskog slavlja nameće predvodnicima obavezu da pravilno uoče značenje pojedinih dijelova i ispravno usmjere pastoralnu djelatnost u konkretnoj zajednici. To zahtijeva marljivo proučavanje, smireno razmišljanje, strpljivo i uporno pastoralno primjenjivanje. Ne smijemo se zadovoljiti samo brigom oko održavanja liturgijskih propisa, nego treba dobro uočavati i razlikovati bitno od nebitnoga, prolazno od neprolaznoga, duh zakona od slijepog robovanja slovu. Idealno je bogoslužje u kome svi sudionici sudjeluju „*Scienter, actuose et fructuose*” = s poznavanjem, djelatno i plodno (SC 11).

Značenje misnog bogoslužja i način njegova odvijanja istaknuti su u uvodnim odredbama misala i u rubrikama unutar samog obreda. Obnovljena liturgija koja je već dvadesetak godina u punom zamahu već pokazuje određeni pozitivni pomak u djelatnijem i svjesnijem sudjelovanju vjernika u misi. Običaj da se za vrijeme mise moli krunica ili „naređuju” druge molitve koje su donosili razni molitvenici, sada je skoro potpuno iščezao. Pričest kao vrhunac sudjelovanja u misi postala je učestalija, a tu i tamo već se pomalo sve češće prakticira i pričest pod obje prilike.

Sve su to dobri znakovi koji ohrabruju i potiču na usavršavanje. Ipak, u tom zaletu liturgijske obnove ima i propusta, nesavršenosti, neskladnosti i krive prakse. Većina takvih pojava je uzrokovana neznanjem ili nezrelom težnjom nekih predvodnika bogoslužja da pod svaku cijenu budu originalni, zanimljivi, drukčiji od ostalih. S vremena na vrijeme nastojat ćemo u našem časopisu upozoravati na neka zastranjenja i nepravilnosti koji se šire u našoj svakodnevnoj liturgijskoj praksi da bi ih dobronamjerni mogli na vrijeme uočiti i ispravljati. Mlado stablo se daje ispravljati, ali ako ostari tako iskrivljeno, više ga nitko neće ispraviti.

Svatko vrši samo ono i sve ono što na nj spada

Djelatno (aktivno) sudjelovanje na misi svih sudionika u nikakvom slučaju ne uključuje da svi vrše sve i da to „sve” svi vrše jednako. Opća uredba Rimskog misala određuje: „*U skupu sabranom na misu svatko ima pravo i dužnost da sudjeluje na način koji odgovara njegovu redu i službi. Stoga svi vrše samo ono i sve ono što na njih spada*” (OURM br. 58). U toj zgusnutoj odredbi sadržano je nekoliko zanimljivih i konkretnih smjernica. Da svatko vrši samo ono što na nj spada, na to smo već navikli. Ali da svatko treba vršiti i SVE ono što na nj spada, to je već teže. Za ovaj put bili se ipak zadržao samo na prvom dijelu odredbe i upozorio na neke nepravilnosti u praksi.

U nekim crkvama već se uveo običaj da svi vjernici naglas izgovaraju misni kanon zajedno sa svećenikom. Na jednom veleboru naroda Božjega animator misnog slavlja je svečano pozvao sve vjernike da zajedno sa svećenikom zapjevaju završnu doksologiju: „*Po Kristu i s Kristom. . .*” Misni kanon i završna doksologija spadaju na svećenika i to na prvom mjestu između svega što svećenik treba govoriti za vrijeme misnog slavlja u ime svega puka i onih koji stoje oko oltara. (Usp. OURM br. 10.)

Razvoju krive prakse sigurno je pomogao već ukorijenjeni običaj da koncelebranti mole naglas euharistijsku molitvu, umjesto da to čine podglas (OURM br. 170). Zatim, svećenici ne upozoravaju narod da za vrijeme euharistijske molitve (kanona) sudjeluju slušajući. I, možda kao najučestaliji razlog, svećenici stalno mole 2. kanon koji je već ušao u uši vjernicima poput molitvica anđelu čuvaru. Najjednostavniji način da se vjernici oduče izgovaranja riječi kanona jest da se za neko vrijeme naizmjenično moli Rimski kanon i 4. kanon koji vjernici sigurno nisu mnogo puta čuli.

Djelatno sudjelovanje naroda u misi očituje se različitim usklikima među kojima je najučestaliji i najpoznatiji usklik „Amen”. Tim usklikom narod prihvaća kao svoje molitvu koju je u njegovo ime izgovorio predvodnik bogoslužja. Između mnogih „Amena” na misi trebamo izdvojiti Amen na kraju doksologije „*Po Kristu i s Kristom*”. . . kojom završava euharistijska molitva misnog kanona. Treba govoriti o važnosti toga Amena, treba poticati narod da ga izgovara jasno i glasno, a doksologiju treba tako izgovoriti ili otpjevati da to samo po sebi potakne narod na odgovor.

Treba znakovito isticati dva stola

Po svojoj temeljnoj rasporedbi, misa je sastavljena od dvaju dijelova: bogoslužje riječi i euharistijska služba. To su „dva stola” na kojima se sudionicima misdi pouka i okrepa. Tu temeljnu razdiobu je potrebno isticati vidljivim znakovima koje predviđa Red mise. U prvom dijelu mise u središtu je knjiga Svetog pisma iz koje se naviješta riječ Božja i ambon s kojeg se čita. Knjizi se iskazuje poseb-

na počast: nosi se u svečanom ophodu, kadi se prije čitanja evanđeoskog odlomka, ljubi se nakon čitanja. Za to vrijeme se ne smiju isticati predmeti i stvari određene za drugi stol, stol euharistijske službe. Oni će doći na red tek poslije molitve vjernika za vrijeme prikaznog ophoda kojim se donosi na oltar kruh, vino i predmeti potrebni za taj dio mise.

Da bi se istakla podijeljenost misnog slavlja na spomenuta dva stola, potrebno je svakako pripremiti jedan stolić negdje u blizini oltara na kome treba pripremiti sve potrebno za euharistijsku službu. Oltar mora biti slobodan. Nije rijedak slučaj da oltar služi za mjesto odlaganja različitih predmeta od župnikove torbe s novcima i bilježnicama do svijeća i kalendara za prodaju.

Kada ustati na prikazanju?

Zajedničke i lijepo usklađene kretnje za vrijeme mise označavaju zajedništvo svih okupljenih i psihološki utječe na usavršavanje i razvijanje toga zajedništva. Skladne kretnje pomažu sabranosti, ali i obratno: neusklađene kretnje sudionika stvaraju rastresenost i povećavaju nervozu.

Od svih zajedničkih kretnja najneujednačenija je praksa s ustajanjem preko prikazanja. U nekim crkvama ustaju kad svećenik počne molitvu „Molite braćo”, u drugim nakon prikazne molitve, u nekima pak tek kad svećenik u uvodnom dijelu predslavlja usklikne „Gore srca”.

Kad na misi nema kađenja, ustaje se tek nakon odgovora na molitvu „Molite braćo”, tj. za početak darovne molitve. Ako se kadi, onda se ustaje kad poslužnik počne kaditi prisutne vjernike.

Za vrijeme pričesti treba stajati

Pričest je vrhunac sudjelovanja u misnom bogoslužju a stajanje na nogama označava spremnost naroda Božjega da s ovozemaljske gozbe prijeđe u nebesku. Dostojanstvo samog trenutka također zahtijeva da stojimo na nogama. Ali to stajanje treba potrajati sve dok traje pričest svih sudionika i dok se ostaci spreme u tabernakul. Postala je skoro redovita praksa na skupovima kad ima mnogo koncelebranata da odmah sjedaju kako se pričeste kaležom a onda ih nasljeđuje i ostali narod. Vjerojatno je pometnja nastala zbog odredbe da se „sjedi za vrijeme svete šutnje poslije pričesti” (OURM br. 21). Očito je da je ta uputa krivo shvaćena. Naime, za vrijeme pričesti se treba izvoditi pričesna pjesma ili neka prikladna euharistijska pjesma, a šutnja se održava kad završi pričest svih sudionika.

* * *